

LUPTĂTORI ANTICOMUNIȘTI BĂCĂUANI – CAZUL STUDENTULUI MIRCEA GH. RĂILEANU

Alexandra-Irina Imbrișcă, Dimitrie-Ovidiu Boldur

Motto:

„Toți suntem în vizită în acest moment și loc. Suntem doar în trecere. Am venit să observăm, să învățăm, să creștem, să iubim și să ne întoarcem acasă”.

(Vorbă de duh australiană)

Există în vechea urbe a Bacăului numeroase locuri care prezintă interes istoric, cultural, turistico-economic, politic sau de altă natură. Două dintre acestea atrag sufletul, inima și ochii multora dintre noi. Unul este Parcul Cancicov, care, în apropierea porții de la intrarea principală, are o troiță ridicată de Asociația Foștilor Deținuți Politici – filiala Bacău, „în memoria luptătorilor anticomuniști uciși în închisori”¹. Pe troiță sunt enumerate 41 de nume, fiecare cu profesia/ocupația avută, în perioada premergătoare arestării de către reprezentanții regimului comunist. Printre ele se regăsește și cel de *Mircea Răileanu – student*.

Un alt loc deosebit este zona situată la nord de catedrala ortodoxă care se ridică în prezent, anume porțiunea cuprinsă între blocul de locuințe „Pătrășcanu” și strada Neagoe Vodă („potcoava” formată de strada Ecaterina Varga – fostă Octavian Goga și strada Traian – fostă Tăbăcari) – un adevărat „colț de rai”, străbătut zilnic de numeroși localnici, care regăsesc pe traseul „potcoavei” o adevărată oază de liniște. Aici, la actualul număr 34 (fostul număr 22) de pe strada Traian se mai găsește, încă, o casă veche de vreo 80 de ani: casa Gheorghe Răileanu (FOTO 1).

Provenit dintr-o veche familie de vechi „clăcași” (cum singur îi plăcea să precizeze) de la Bogdana, fost mecanic la fabrica Letea până anul 1962, Gheorghe Răileanu (FOTO 2) s-a căsătorit cu Ana Zarzu (FOTO 3) și a avut trei copii: doi băieți (Neculai și Mircea) (FOTO 4) și o fată (Georgeta – căsătorită Bența) – care locuiește și în prezent în casa lăsată ca moștenire de tatăl ei.

---

¹ Construită în strada Mărășești, nr.14 (lângă poarta veche a Spitatului județean) pe „un teren situat în intravilanul municipiului Bacău, proprietate de stat, aflat în patrimoniul privat al Consiliului Local al Municipiului Bacău”, având autorizația de construcție nr. 629/1997 și certificatul de urbanism nr. 1706/3.08.1998. Mulțumim, pentru informațiile de mai sus, domnului Păvăluță I. Mihai – președinte AFDPR – filiala Bacău.

Unul dintre băieți, Mircea Gh. Răileanu, s-a născut de ziua Americii, la 4 iulie 1927², a urmat Școala Primară de Băieți nr. 2, iar, din 1938, începe cursurile Liceului „Ferdinand I” Bacău³. Printre profesorii pe care i-a avut la catedră amintim pe *Ioan Gh. Popescu* – la limba și literatura română, *Dumitru Alistar* și *Gh. Ionescu* – la limba și literatura franceză, *Ioan Alecu* – la istorie, *Gh. Botezatu* – la științe naturale, și, nu în ultimul rând, *Emil Tudor* – la drept, filosofie, sociologie⁴, discipline la care, elevul, pe atunci, Mircea Răileanu a excelat.

Condițiile dificile din perioada interbelică, cu taxele percepute de instituțiile de învățământ, au determinat familia Răileanu să primească în gazdă elevi de la mai multe licee din oraș, fără a le percepe însă sume mari de bani pentru cazare. Fiecare aducea produse alimentare pentru a-și asigura masa zilnică – Ana Răileanu fiind cea care pregătea hrana pentru toți cei primiți sub acoperișul casei⁵. O confirmare a acestui fapt este prezența preotului A. Vatamaniuc (confesorul Liceului „Ferdinand I”), care, în aprilie 1941, vizitează gazdele diferitor elevi, printre care și locuința lui Gheorghe și a Anei Răileanu, care aveau în grijă sub acoperișul propriu, la acel moment, pe Dragoș Burghilea din clasa a III-a și pe Marcu Tudor din clasa a VII-a, constatând că „atât alimentația, cât și mediul în care locuiau elevii erau bune”⁶.

Am dori să menționăm numele unuia dintre colegii de clasă ai lui Mircea Răileanu – e vorba de Niță Corneliu, ambii fiind prieteni foarte buni⁷ (FOTO 5), precum și două episoade din perioada liceală a lui Mircea Gh. Răileanu,

² D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 14/1938-1939, f. 38 r.

³ **Ibidem.**

⁴ **Ibidem**, Dosar nr. 10/1943, fila 3; P. Popescu, D. Zaharia, I. Grigoriu, **Monografia Liceului George Bacovia. 100 de ani de la înființare (1867-1967)**, Bacău, 1967, p. 46.

⁵ Informații de la Corniță A. Ion, 78 de ani, Universitatea din București, pensionar, fost profesor de istorie-geografie, înregistrare audio-video realizată la 11 septembrie 2009 și Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, 75 de ani, Școala Medie Tehnică de Comerț Bacău, pensionară, fostă inspector-credite la Banca Națională a României – filiala Bacău, înregistrări audio-video realizate la 18 și 20 septembrie 2009.

⁶ D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 23/1940-1942, f. 27 v. și 38-39.

⁷ Corneliu Niță, a fost unul dintre cei mai străluciți elevi ai liceului, în întreaga perioadă cât a frecventat această prestigioasă instituție de învățământ (D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 18/1945-1946, f. 655-687 r.). Student la Facultatea de Drept din Iași, Niță a fost printre primii studenți uciși în Penitenciarul de la Pitești, în cadrul așa-numitului „experiment Pitești”, experiment care a debutat în 6 decembrie 1949. A se vedea și I. Ciupea, Stăncuța Todea, **Represiune, sistem și regim penitenciar în România (1945-1964)** în vol. **Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național** (coord. de Ruxandra Cereșeanu), Iași, 2006, p. 46.

episoade care atrag atenția prin implicațiile lor deosebite: primul ar fi manifestația spontană a 27 de elevi ai claselor a VIII-a. Pe data de 10 mai 1946 aceștia au plecat de la cursuri în oraș (inclusiv Niță, dar fără Răileanu)⁸ scandând în favoarea regimului monarhic, cu toate „îndemnurile domnului director [Dumitru Alistar – s. n.] și a pedagogilor”⁹, care au cerut elevilor să intre în sala de festivități a școlii. Cei 27 au manifestat „o îndisciplină vădită față de școală și nu au luat în considerare sfaturile și îndemnurile D-lui Director”¹⁰, fiind pedepsiți prin „aducerea la școală timp de două săptămâni, între orele 16-18”¹¹ și „prelucrați” cu „privire la interzicerea oricărei manifestații politice de partid sau antidemocratică, atât înăuntrul, cât și în afară de școală”¹².

De asemenea, începând cu data de 1 mai 1946, în actele școlare care-l priveau direct pe liceanul Mircea Gh. Răileanu, acesta apare ca fiind „în concediu medical”¹³.

În descifrarea evoluției școlare a unui tânăr care se apropia de momentul finalizării studiilor liceale, mențiunea de mai sus ne-a ridicat unele semne de întrebare. Deși documentul școlar preciza sec: „în concediu medical”, am întrebat la rândul nostru pe singurul descendent în viață al familiei Răileanu: „Ce s-a întâmplat atunci? Suferea fratele dumneavoastră de vreo boală?”

Georgeta (Răileanu) Bența ni s-a destăinuit, cu un sentiment de frică, resimțit din plin în interviul pe care l-am înregistrat¹⁴, că, în primăvara anului 1946, Mircea Răileanu, alături de prietenul Niță (și de un altul, Gheorghe Parizianu) au plecat de acasă la Brașov, unde au cumpărat un revolver, pe care intenționau să-l ducă la „luptătorii din munți”. Sunt prinși și li se intentează un proces penal¹⁵.

Mircea Răileanu nu frecventează decât sporadic orele de școală¹⁶, iar la 17 iulie 1946 solicită de la conducerea școlii un certificat de bună purtare¹⁷, cu siguranță pentru a-l folosi la recursul ridicat de tatăl său, Gheorghe Răileanu, la sentința de condamnare la închisoare a propriului fiu. Cu toate acestea, o

⁸ Proces-verbal al Conferinței școlare din 14 mai 1946 – cf. D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 39/1944-1947, f. 72.

⁹ **Ibidem**.

¹⁰ **Ibidem**.

¹¹ **Ibidem**, Dosar nr. 7/1946, f. 1.

¹² **Ibidem**, Dosar nr. 39/1944-1947, f. 72.

¹³ **Ibidem**, Dosar nr. 38/1945-1946, f. 4 v. și 5 r.

¹⁴ Am resimțit, în conștiința persoanei cu care am dialogat, frica endemică față de posibila revenire a vechiului regim de teroare și față de „tovarășii” din fosta securitate.

¹⁵ Informație de la Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, vezi **supra**, nota 5.

¹⁶ D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 18/1945-1946, f. 402-435.

¹⁷ **Ibidem**, Dosar nr. 45/1946, f. 162.

cunoștință apropiată familiei Răileanu, funcționar în Înalta Curte de Justiție și Casație, reușește să-i salveze pe cei trei elevi de la condamnare¹⁸.

Răileanu își va amâna examenele pentru clasa a VIII-a și bacalaureat, pentru lunile februarie¹⁹, respectiv iunie 1947²⁰. Colegul Niță, cu toate „antecedentele” avute, se înscriesese la Facultatea de Drept din Iași, în toamna anului 1946. După susținerea bacalaureatului, în iunie 1947²¹, Mircea Răileanu cere de la conducerea liceului un alt certificat de bună purtare²² și se înscrie, la rândul său, la facultatea de drept ieșeană.

În cercetarea întreprinsă, sursele documentare nu ne-au ajutat să identificăm îndeajuns activitatea „subversivă” a celor doi studenți la Iași²³. Fapt este că Răileanu se retrage în scurt timp (toamna-iarna anului 1947) de la Iași la Centrul Studențesc Roman²⁴, unde se înscrie la școala de subingineri, secția agronomie (DOC. 1, față-verso). Această îndepărtare de „Iașul dulcilor melancolii” determină pe unul dintre angajații trupelor de securitate din Bacău, Dumitru Chircu, vecin cu familia Răileanu, să caute „tâlharul” prin toată casa²⁵.

Finalul este cel așteptat – în zilele de 14-15 mai 1948²⁶, Răileanu este arestat de către angajații Direcției Generale a Securității Statului din orașul Roman²⁷ și parcurge următorul traseu „corecțional”: beciurile Securității Roman, fiind apoi încarcerat de Organele Securității Poporului ca „prevenit politic” și „uneltitor contra Ordinii Sociale” la Penitenciarul Suceava (vara anului 1948), apoi la Penitenciarul Văcărești (noiembrie-decembrie 1949) și Penitenciarul-Sanatoriu Târgu Ocna (decembrie 1949-mai 1950)²⁸.

---

¹⁸ Numele persoanei care reușește să-i scape pe cei trei minori de la închisoare este Ciuchi (informație de la Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, vezi *supra*, nota 5).

¹⁹ D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 15/1946-1947, f. 219 și Dosar nr. 46/1946-1948, f. 113 v.

²⁰ **Ibidem**, Dosar nr. 46/1946-1948, f. 162 v.

²¹ „Eliberarea diplomei nr. 148934 din data de 6.X.1947” – mențione pe matricola personală (D.J.A.N. Bacău, **Fond Liceul „George Bacovia” Bacău (1869-1951)**, Dosar nr. 44/1945-1946, f. 145) și cerere de eliberare a diplomei, datată la 2 octombrie 1947 (**Ibidem**, Dosar nr. 46/1946-1948, f. 184 v.).

²² **Ibidem**, f. 185 v. Trebuie remarcat că în anii 1946-1947, elevul Mircea Gh. Răileanu, cu toate problemele create de regimul comunist, care începea să-și dezvăluie adevărata față, a primit un sprijin necondiționat din partea directorului Dumitru Alistar, profesor de o probitate profesională remarcabilă (informație de la Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, vezi *supra*, nota 5).

²³ Situat la Trifești, în apropiere de municipiul Roman, județul Neamț.

²⁴ Informație de la Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, vezi *supra*, nota 5.

²⁵ **Eadem**.

²⁶ I. Ciupea, Stăncuța Todea, **loc.cit.**, p. 39, nota 2.

²⁷ Informație de la Corniță A. Ion, vezi *supra*, nota 5.

²⁸ D.J.A.N. Bacău, **Fond Penitenciarul Târgu Ocna**, Dosar nr. 7/1950, f. 119 r.

În decembrie 1948 i se depistează TBC pulmonar cu hidropneumotorax stânga (o acumulare de aer între plămân și peretele toracic)²⁹, urmare a „bunelor” tratamente aplicate de „tovarășii”³⁰ din Direcția a V-a de anchete penale, iar în martie 1949 „i s’a instituit Pneumotorax stg. la Spitalul de Stat Suceava, în urma căruia a făcut lichid. La 21 noiembrie 1949 este trimis la spitalul central Văcărești, care la 14 decembrie 1949 l-a internat în sanatoriul Târgu Ocna”³¹.

Detenția studentului Mircea Răileanu, ca *prevenit politic*³², a suscitât aceeași atenție din partea noastră. Nu dorim să scoatem în evidență trăsăturile caracteristice ale vieții din penitenciarele acelei perioade, în schimb, trebuie subliniat că „prevenitul” Răileanu nu a avut parte de un proces și o sentință de condamnare (asemănător altor mii de deținuți, încarcerați fără un motiv anume)³³.

Mai mult, în ultimele zile de viață, cu starea sănătății agravată, Răileanu

²⁹ Precizări din „Foaia de observație clinică – Mircea Răileanu” (Ibidem, Dosar 13/1950-1951, f. 106-107).

³⁰ Regimul „tovărășesc” este reflectat și prin impunerea utilizării termenilor specifici, inclusiv în cadrul Serviciului Cadre a Direcției Generale a Penitenciarelor. Astfel, la 17 noiembrie 1949, serviciul respectiv face cunoscut că „în viitor să vă prezentați atât verbal cât și în scris cu cuvântul *Tovarășe*, astfel eliminând cuvântul *Domnule*. Cuvântul de *Tovarășe*, să fie întrebuințat atât față de superiori, cât și față de inferiori. Față de deținuți însă, nu veți întrebuința cuvântul de *Tovarăș*, așa cum se arată în regulamentul interior” (Ibidem, Dosar nr. 6/1948-1949, f. 161).

³¹ Ibidem, Dosar nr. 13/1950-1951, f. 106 r. A se vedea și „Registru tratamente medicale al bolnavilor deținuți la Penitenciarul Târgu Ocna” (Dosar 18/1949, 194 r., 195 r., 196 v., 198 v. și 200 v. din același fond al Arhivelor băcăuane), unde se menționează că, în tratarea TBC-ului pulmonar, s-a utilizat doar „vată, injecții cu vitamina C și praf contra tusei”, în întreaga perioadă cât deținutul Răileanu a fost internat aici.

³² A se vedea și **Codul de procedură penală al Republicii Populare Române**, titlul V, cartea I, capitolul II, articolul 64, în *Monitorul Oficial*, anul CXVI, nr. 36, partea I A, din 13 februarie 1948, p. 203. „*Prevenit*: este deținutul, depus în penitenciar, în baza unui mandat sau ordin de arestare, emis de organele justiției, în scopul de a fi cercetat, instruit sau judecat [...] Preveniții părăsesc penitenciarul definitiv prin liberare din ordinul organelor administrative sau judecătorești, transferări în executări de pedepse la alte penitenciare, amnistii, decese și *trecere la condamnări* [s. n.]” – **Instrucțiuni asupra întocmirii lucrărilor de înmatriculare a deținuților din penitenciare/1950** (D.J.A.N. Bacău, **Fond Penitenciarul Târgu Ocna**, Dosar nr. 2/ 1949, f. 2, de fapt, p. 14-16). De asemenea, merită evidențiat faptul că, „...la penitenciarul sanatoriu Târgu Ocna [cei încarcerați – s. n.] în tot timpul cât se vor deține, vor fi considerați trecători. După însănătoșire, acești deținuți vor fi transferați la penitenciarele lor de origină...” (Ibidem, Dosar nr. 2/1948, f. 139), dar, cum vom vedea mai jos, nu a mai fost cazul...

³³ Am cercetat, în acest sens, fondurile arhivistice băcăuane ale **Parchetului Tribunalului Bacău/1948-1950** și ale **Tribunalului Județean Bacău/1948-1949**.

declară greva foamei pe 20 aprilie 1950³⁴ (DOC. 2, față-verso), fiind torturat și bătut în nenumărate rânduri de șeful Securității din Târgu Ocna – „locotenent major de securitate L. Livezeanu” și de „plutonierul major șef N. Cătă(ă?)nea”³⁵. Este, astfel, constrâns să renunțe la această manifestare, după doar patru zile³⁶.

Mircea Răileanu decedează la 3 mai 1950³⁷ (DOC. 3), fiind îngropat la Cimitirul Penitenciarului, fără a afla vreodată de ce a fost învinuit de semenii din jurul lui. A lăsat în urmă o familie care n-a știut, oficial, de decesul său decât după data de 9 iunie 1950³⁸.

Între adierea plâpândă a florilor din grădinița proprie și tânguirea suavă a clapelor de pian, pe care, din când în când, le mai mângâie, cea care a trăit acele vremuri, Georgeta (Răileanu) Bența, are adunate încă frânturi de viață de la mijlocul secolului al XX-lea. Iar tânărul student Mircea Gh. Răileanu a fost în vizită în acel moment și în locuri diferite. A fost doar în trecere. A venit să observe, să învețe, a crescut, poate a iubit și s-a întors neîmpăcat acasă...

Anti-communist fighters from Bacău – student Mircea Gh. Răileanu’s case Summary

The communist regime, founded after the end of the second World War, has limited the Romanian citizens’ rights to free speech.

The period between 1945-1950 has been a very difficult one for expressing this universally valid right. The repercussions suffered by most anti-communist fighters from Romania have usually had tragic consequences – as was the case of student Mircea Gh. Răileanu, from Bacău.

---

³⁴ D.J.A.N. Bacău, **Fond Penitenciarul Târgu Ocna**, Dosar nr. 13/1946-1951, f. 94 și Dosar nr. 20/1949-1950, f. 79 r.

³⁵ De fapt, cei doi vor cere Penitenciarului Târgu Ocna să înștiințeze familia Răileanu de dispariția fiului lor (**Ibidem**, Dosar nr. 3/1950, f. 72). Nu cunoaștem, încă, dacă antroponimele de mai sus sunt reale sau fictive (familia Răileanu știa că șeful Securității Târgu Ocna își mai spunea și „Livésou”), însă informațiile privind torturile și bătăile aplicate sunt veridice, prin mărturiile transmise pe cale orală de o rudă a familiei băcăuane – Alexandrina Bogdan –, rudă care locuia în apropierea penitenciarului și al cărei soț a fost o perioadă îndelungată gardian la instituția menționată (informație de la Georgeta Gh. (Răileanu) Bența, vezi **supra**, nota 5).

³⁶ D.J.A.N. Bacău, **Fond Penitenciarul Târgu Ocna**, Dosar nr. 20/1949-1950, f. 79 r.

³⁷ **Ibidem**, Dosar nr. 13/1946-1951, f. 95 r.

³⁸ Cum se precizează în adresa Biroului Securității din Târgu Ocna, către Miliția Județeană Bacău (**Ibidem**, Dosar nr. 28/1950, f. 34 r.).

FOTO 1

FOTO 2

FOTO 3

FOTO 4 (în dreapta,
Mircea Gh. Răileanu)FOTO 5 (de la dreapta la stânga:
Mircea Gh. Răileanu, Corneliu Niță
și un coleg – Nelu Bogdan)

DOC. 1 (față)

DOC. 1 (verso)

vizita deținuților

94

Referat medical -

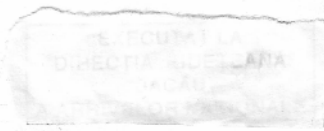
Deținutul palitic Rădulescu Mircea
a declarat azi 20.10.2010 prave fazei
~~de declanșare~~ de declanșare prave fazei
de declanșare prave fazei de declanșare prave fazei -

de declanșare prave starea deținutului
este gravă - deținutul suferă de
glucemie nesemnificativă stg cu
corbul deplasat mult spre dreapta
și fenomene de pericardit. - La toate
ăstea se mai adaugă tulburări în
partea aparatului renal - albuminurie
și oedem ale membrilor inferiori -

Registru pentru
 10171156 SISIV

Nr. curent	Data	NUMELE si PRONUMEL	Estat	Profesia
		in o calta cu multiple scune, adesea		
		Sanfiorul Bolnavul este emaciat, complexul		
		Itiner este constant, ~~se~~ spune ca		
		refuza tratamentul cu xes -		
		<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div> <p>destin funda lui</p> </div> <div> <p>neleic sunt if oua</p> </div> </div>		
				BS amara

viz

DOC. 2 (verso)

Proces Verbal

Notă nr. 3. Mai 1950

40

Subsemnatul Naeu plece agent lauritar la Pă-
tăriaul Său. Naeu, asistat de Jor. hi-
lithan Gherasim în seful de noapte al Sec-
tiei, au constatat moartea districteului politic
Răileanu Mircea care suferă de T.B.C.
pădurăra Jaga III^a și a intervenit în acest
său. Naeu & Gherasim.

La fauca percheziție nu s-au găsit obiecte
de valoare și nici un urmează a fi în acor-
mănt în opoziție lui proprii și anume: una că-
mășă, una înțucă, una percheziție, una
haină, una percheziție, una percheziție și o percheziție
în opoziție de lăcă.

Deft care au încheiat procesul Proces-Verbal
spm celi legu.

Agentul lauritar
Jor. Gherasim

hilitan

Prinul Jor. Gherasim:

J. Gherasim

Văgăt
Director:
J. Gherasim

DOC. 3